

Celoživotní učení

Řízení institucí výchovy, vzdělávání
a veřejné správy

Celoživotní učení

„lifewide“ - všeživotní

- možnost vzdělávat se v různých stadiích svého života v souladu se svými možnostmi, potřebami a zájmy
- učení jako nepřerušovaná kontinuita „od kolébky do zralého věku“
- předpoklad: mít k učení pozitivní postoj
- navazuje na kvalitní základní a všeobecné vzdělávání, základem je „naučit se učit se“
- získávat kvalifikace a kompetence různými cestami a kdykoli během života
- následující vzdělávání

Koncepce celoživotního učení

- dvě roviny

a) vertikální

- od narození až do smrti
- všechny stupně formálního vzdělávání od školky až po univerzitu třetího věku
- učení po celé délce života, „life long learning“

b) horizontální

- učení v každodenním životě, při různých“ činnostech
- učení v celé šíři života, „ life wide learning“

Svět - snahy

- koncepty celoživotního učení formulovány mezinárodními organizacemi (Rada Evropy, UNESCO, OECD) v 60. a 70. letech 20. století
- sledovaly především cíle „nového humanismu“, tj. sociálního a kulturního rozvoje společnosti prostřednictvím vzdělávání přístupného všem bez jakékoliv diskriminace
- aktivity orientované na globální vzdělávací politiku a zejména se zřetelem k pozvednutí celkové vzdělanostní úrovně v zemích na různém stupni společenského a ekonomického rozvoje
- UNESCO (1972) dokument *Learning to be*, doporučení pro vzdělávání dospělých. **"Každému jedinci musí být umožněno pokračovat ve vzdělávání během celého života. Myšlenka celoživotního vzdělávání je základním kamenem společnosti, která se učí."**

Nové myšlenky?

J. A. Komenský: Obecná porada o nápravě věcí lidských

- Komenský měl celoživotní sen. Toužil vidět nápravu celého lidstva. Vycházel z toho, že věci lidské nejsou v pořádku, ale nejsou ztraceny, dají se obnovit, napravit. Téměř celý život pracoval na knize Obecná porada o nápravě věcí lidských, kde nastínil cesty k obnově lidství. Dílo nedokončil. Je psáno latinsky.
- Podrobné návrhy a návody k nápravě našeho světa, která je naprostou nutností a nezbytností pro další život člověka. Předkládá důkazy zkaženosti lidí vlivem našeho vlastního odvrácení od Boha a tedy morálky, mravnosti, ctností, zbožnosti a především lidskosti., nadčasovost, Sám Komenský toto dílo pokládal za převratné a zásadní pro celý svět.
- Za Komenského života však vyšly jen dva svazky. Spis, o kterém diskutovala celá vzdělaná Evropa, se v pozdějších letech ztratil a kompletní text byl nalezen až v roce 1935.

Pansofia – všeobecná moudrost, zdokonalení společnosti věděním
Pampaedia – IV. díl věnovaný vzdělávání, **je promyšlená originální teorie celoživotního utváření člověka**

- „...První, čeho si přejeme, jest, aby tak plně a **k plnému lidství mohl býti vzděláván** ne nějaký jeden člověk nebo několik jich nebo mnoho, nýbrž všichni lidé vespolek **i každý** zvláště, mladí i staří, bohatí i chudí, urození i neurození, mužové i ženy, zkrátka každý, komu se dostalo údělu narodit se člověkem, aby konečně jednou bylo celé lidské pokolení vzdělané po všech věkových stupních, stavech, pohlaví a národech. Za druhé si přejeme, aby **každý člověk byl celistvě vzdělán a správně vycvičen nikoli jen v nějaké jediné věci nebo v několika málo nebo v mnohých, nýbrž ve všech, které dovršují podstatu.**

Lisabonská strategie

březen 2000

- směr politiky a činnosti v EU pro 21. století
- Memorandum o celoživotním učení
- 6 problémových okruhů:
- ***Nové základní dovednosti pro všechny***
- ***Více investic do lidských zdrojů***
- ***Inovovat vyučování a učení***
- ***Oceňovat učení***
- ***Přehodnotit poradenství***
- ***Přiblížit učení domovu***

Důraz

- **Podpora získávání nových dovedností**, včetně nového způsobu společenského uznávání odborných a profesních dovedností
- **Sbližování škol s podnikatelským sektorem**, včetně podpory rozvoje učňovského školství ve všech formách.
- **Boj proti sociálnímu vylučování**, tzn. nabídnutí tzv. druhé šance
- **Podpora zběhlosti ve třech jazycích „Společenství“**, zaměstnatelnost v rámci jednotného evropského trhu.
- Posuzování hmotných investic a investic do vzdělávání na stejném základě

Druhy vzdělávání

❑ Formální vzdělávání

- realizováno ve vzdělávacích institucích, zpravidla ve školách
- vytváří nezbytné základy
- funkce, cíle, obsahy, organizační formy a způsoby hodnocení jsou vymezeny právními předpisy
- získávání na sebe zpravidla navazujících stupňů vzdělání (základního vzdělání, středního vzdělání, středního vzdělání s výučním listem, středního vzdělání s maturitní zkouškou, vyššího odborného vzdělání v konzervatoři, vyššího odborného vzdělání, vysokoškolského vzdělání)
- absolvování je potvrzováno příslušným osvědčením (vysvědčením, diplomem apod.)

❑ Neformální vzdělávání

- zaměřeno na získání vědomostí, dovedností a kompetencí, které mohou zlepšit společenské i pracovní uplatnění
- poskytováno v zařízeních zaměstnavatelů, soukromých vzdělávacích institucích, nestátních neziskových organizacích, ve školských zařízeních a dalších organizacích
- organizované volnočasové aktivity pro děti, mládež a dospělé, kurzy cizích jazyků, počítačové kurzy, rekvalifikační kurzy, školení a přednášky
- účast odborného lektora, učitele, proškoleného vedoucího
- nevede k získání stupně vzdělání

❑ Informální učení

- proces získávání vědomostí, osvojování si dovedností a kompetencí z každodenních zkušeností a činností v práci, v rodině, ve volném čase.
- sebevzdělávání, kdy učící se nemá možnost ověřit si nabyté znalosti (např. televizní jazykové kurzy)
- neorganizované, zpravidla nesystematické a institucionálně nekoordinované

Klasifikace ISCED

- **International Standard Classification of Education (ISCED, mezinárodní standardní klasifikace vzdělávání)**
- klasifikace vzdělávání schválená UNESCO (od 70. let 20. století)
- **zařazuje vzdělávací programy podle obsahu pomocí dvou hlavních průřezových proměnných: úrovně vzdělávání a oboru vzdělání**

Klasifikace oborů vzdělávání

- https://www.czso.cz/csu/czso/klasifikace_vzdelani_cz_i_sced_2011

ISCED

- ❑ **předškolní vzdělávání**
- ❑ **základní vzdělávání** (primární a nižší sekundární stupeň – ISCED 1, 2)
  - všeobecný charakter
  - plnění povinné školní docházky
- ❑ **střední vzdělávání** (vyšší sekundární stupeň – ISCED 3)
  - všeobecný nebo odborný charakter
  - ukončeno maturitní zkouškou (ISCED 3A), výučním listem (ISCED 3C) nebo závěrečnou zkouškou (ISCED 3C)
  - nástavbové studium pro absolventy středního vzdělání s výučním listem (ISCED 4) ukončené maturitní zkouškou
- ❑ **terciární vzdělávání** (ISCED 5, 6) - po vykonání maturitní zkoušky. specializované vzdělání odborné nebo umělecké.
  - vysokoškolské vzdělávání
  - vyšší odborné vzdělávání uskutečňované vyššími odbornými školami a v konzervatořích

ISCED 0 vzdělávání v ranné dětství

preprimární vzdělávání

- předškolní

V ČR poskytuje:

- mateřská škola
- speciální mateřská škola
- přípravný stupeň (pomocné školy)
- přípravný ročník speciální základní školy a zvláštní školy
- přípravná třída pro děti ze sociokulturně znevýhodněného prostředí

ISCED 1 primární vzdělávání

- Vzdělávací programy úrovně jsou obvykle vytvářeny tak, aby žákům poskytly pevné základní vzdělání ve čtení, psaní a matematice spolu s elementárním porozuměním ostatním předmětům, jako jsou dějepis, zeměpis, přírodní vědy, společenské vědy, výtvarné umění a hudba, příp. náboženství
- obvyklý vstupní věk není nižší než pět let a vyšší než sedm let
- úroveň trvá většinou pět let plné školní docházky

ISCED 2 nižší sekundární vzdělávání (střední vzdělávání)

vzdělávání

- na 2. stupni základních škol nebo základních škol speciálních
- na nižším stupni víceletých gymnázií a konzervatoří (tedy v 1.–4. ročníku 8letých gymnázií a konzervatoří a v 1.–2. ročníku 6letých gymnázií)
- vzdělávání v kurzech pro získání základního vzdělání

ISCED 3 vyšší sekundární vzdělávání (střední vzdělávání)

- poskytují střední školy ve všeobecných i odborných oborech
- věk žáků je obvykle 15 až 18/19 let
- absolventi dosahují některého ze tří stupňů vzdělání:
  - střední vzdělávání s maturitní zkouškou
  - střední vzdělávání s výučním listem
  - střední vzdělání
- Střední vzdělání s maturitní zkouškou je podmínkou přijetí do terciárního vzdělávání
- **nástavbové studium**, které umožňuje absolventům oborů s výučním listem získat střední vzdělání s maturitní zkouškou
- **zkrácené studium**, ve kterém absolventi oborů s maturitní zkouškou a s výučním listem získávají vzdělání v jiném oboru.
- Specifický druh školy - **konzervatoře**, uskutečňují nižší a vyšší sekundární a vyšší odborné (terciární) vzdělávání s uměleckým zaměřením.

Střední vzdělání s maturitní zkouškou

- ❖ **L/0 – Úplné střední odborné vzdělání s vyučením i maturitou** (po základní škole, se zahrnutím odborného výcviku). 4leté studium
Má profesní charakter a připravuje žáky pro náročná dělnická povolání a nižší řídicí funkce.
- ❖ **L/5 – Úplné střední odborné vzdělání s vyučením i maturitou (nástavbové studium po vyučení)**
Studium, které trvá v denní formě 2 roky, je určeno pro vyučené v tříletých oborech a připravuje pro náročná dělnická povolání a nižší řídicí funkce.
- ❖ **M – Úplné střední odborné vzdělání s maturitou (bez vyučení)**
Připravuje žáky pro přímé uplatnění se na trhu práce k výkonu středních technických, ekonomických a obdobných funkcí.
- ❖ **K – Úplné střední vzdělání - všeobecné (vzdělávání na gymnáziu)**
Poskytuje všeobecné vzdělání bez odborné profilace. Absolventi získají maturitu a převážná část z nich pokračuje na studiu na vysokých nebo vyšších odborných školách. 3 možnosti studia:
  - čtyřleté studium pro žáky 9. ročníku základní školy (kód ..-.- K/4),
  - šestileté studium pro žáky 7. ročníku základní školy (kód ..-.- K/6),
  - osmileté studium pro žáky 5. ročníku základní školy (kód ..-.- K/8).
- L, M - Zkrácené studium pro získání středního vzdělání s maturitní zkouškou
- ❖ **P (M) – Vyšší odborné vzdělání na konzervatoři (i maturitní)**
Konzervatoř připravuje talentované žáky pro výkon konkrétního uměleckého povolání (hudba, zpěv, hudebně dramatické umění). Šestiletá příprava je ukončena absolutoriem spojeným s veřejným vystoupením. Vzdělání lze ukončit i maturitní zkouškou po 4. ročníku. Výjimku tvoří 8letý obor Tanec, který je určen žákům 5. ročníku základní školy.

Střední vzdělání s výučním listem

- **H – Střední odborné vzdělání s výučním listem**
3-letá příprava s teoretickou i praktickou výukou (odborná praxe ve škole i ve smluvních firmách) pro výkon zejména řemeslných činností a na závěr učeň dokáže své znalosti a dovednosti při závěrečné zkoušce a získá výuční list.
- **E – Nižší střední odborné vzdělání s výučním listem**
Jde o přípravu především prostřednictvím praktické výuky k výkonu jednoduchých prací v dělnických povolání (s nižšími nároky na teoretickou část výuky). Úspěšný absolvent získá výuční list. Délka studia je **2 nebo častěji 3 roky**.
- **E, H - Zkrácené studium** pro získání středního vzdělání s výučním listem
Absolventům s výučním listem nebo maturitní zkouškou umožňuje získat ve zkrácené době 1 až 1,5 roku v denní formě studia výuční list v jiném oboru.

Střední vzdělání bez výučního listu a bez maturitní zkoušky

- **C – Praktická škola**

Jedno a dvouleté programy pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, např. z důvodu zdravotního handicapu. Příprava je neprofesní, připravuje pro výkon jednoduchých činností. Absolventi získají vysvědčení

- **J – Střední nebo střední odborné vzdělání bez maturity i výučního listu**

Jde o 2-leté studium, které má profesní charakter. Je ukončeno závěrečnou zkouškou a absolventi získají vysvědčení.

Úroveň	Označení	Odpovídající úroveň ve školství ČR	ISCED 1997	Klasifikace kmenových oborů vzdělávání
0	vzdělávání v raném dětství	jesle, mateřská škola	není	
	předškolní vzdělávání	mateřská škola	0	
1	primární vzdělávání	1. stupeň základní školy	1	A
2	nižší sekundární vzdělávání	2. stupeň základní školy, 1.–4. ročník osmiletých, 1.–2. ročník šestiletých SŠ	2	B,C
3	vyšší sekundární vzdělávání	střední škola (maturita, vyučení), konzervatoř	3	J,E,H,K,L,M
4	postsekundární neterciární vzdělávání	pomaturitní studium (např. jazyková zkouška), zkrácené studium pro získání středního vzdělání s výučním listem nebo maturitní zkouškou na SŠ	4	H
5	krátký cyklus terciárního vzdělávání	vyšší odborné vzdělání na konzervatoři	5B	P
6	bakalářská nebo jí odpovídající úroveň	bakalářské studium na VŠ, VOŠ	5A,5B	N,R
7	magisterská nebo jí odpovídající úroveň	magisterské studium na VŠ	5A	R,T
8	doktorská nebo jí odpovídající úroveň	doktorské studium na VŠ	6	
9	vzdělávání jinde neuvedené		není	V

ISCED 4-5

ISCED 4 Postsekundární neterciární vzdělávání

vzdělávání v pomaturitních kurzech a v jednoletých kurzech cizích jazyků s denní výukou

ISCED 5 Krátký cyklus terciárního vzdělávání

osoby vzdělávající se v posledních dvou ročnících konzervatoří (tedy v 7.–8. ročníku 8leté konzervatoře a v 5.–6. ročníku 6leté konzervatoře).

ISCED 6 - 8

ISCED 6 Bakalářská nebo jí odpovídající úroveň

ISCED 7 Magisterská nebo jí odpovídající
úroveň

ISCED 8 Doktorská nebo jí odpovídající úroveň

Současnost v celoživotním učení

- přikládá se menší význam školským institucím
- zdůrazňuje se význam institucí mimo formální vzdělávací soustavu a význam neformálního vzdělávání a informálního učení v různých prostředích
- snaha - všichni jedinci by měli mít absolvovaný úplný cyklus sekundárního vzdělávání (ve škole nejméně do věku 17–18 let)

Formy studia

Prezenční studium (denní studium)

- převážná část výuky je organizována formou přednášek, cvičení, seminářů, kurzů, praxí, laboratorních prací a dalších forem
- přímý kontakt s učitelem
- výuka pokrývá většinu týdne

Kombinované studium (dálkové – někdy nesoulad pojmů, viz níže)

- kombinuje prvky prezenčního studia a samostudia koordinovaného vzdělávací institucí
- výuka probíhá v pátek, sobota

Dálkové – některé školy zcela odlišuje dálkové jako pouze online vzdělávání

Večerní

Distanční

ČR a vlivy na celoživotní učení

- sektorová struktura (průmysl, služby, zemědělství, stavebnictví; zahraniční firmy)
- demografický vývoj - prodlužující se produktivní věk - zvýšené nároky na profesní mobilitu – předpoklad uspokojivý zdravotní stav
- trh práce – kvalifikační struktura (v ČR jsou soustředěny zejména výroby a služby s nižší náročností na znalosti, s nižší technologickou náročností). Regionalita
- funkční gramotnost dospělé populace a klíčové kompetence (komunikace, týmová práce, schopnost učit se, schopnost řešit problémy, ICT apod.)
- úroveň dovedností populace (před. jazykové, ICT)

Národní soustava (rámec) kvalifikací

Evropský rámec kvalifikací (European Qualifications Framework - EQF)

- NSK, web <https://www.narodnikvalifikace.cz/>
- popisuje, co je potřeba umět pro výkon povolání anebo jejich části
- státem garantovaný celorepublikový systém budovaný na reálných požadavcích na výkon činností v rámci jednotlivých povolání a pracovních pozic
- NSK definuje požadavky na odborné způsobilosti jednotlivých kvalifikací bez ohledu na způsob jejich získání
- tvoří spojující systémový rámec pro počáteční a další vzdělávání a zároveň umožňuje srovnání našich národních kvalifikací s kvalifikacemi stanovenými a popsány v jiných evropských státech
- EQF - společný evropský referenční rámec, který napomáhá pochopit, porovnat a uznávat kvalifikace získané v Evropské unii, web <http://www.nuv.cz/eqf>

Národní rámec kvalifikací

- BUDOUCNOST NQF: SJEDNOCENÍ A KOMPLEXNÍ PŘÍSTUP KE KVALIFIKACÍM
- [WEB NÁRODNÍ ÚSTAV PRO VZDĚLÁVÁNÍ](#)

Informace

o Národním rámci kvalifikací

- Programy a kvalifikace jsou zaříděny v podrobně vymezených oborech podle jejich hlavního předmětu.
- **Předměty a jejich obsah** = to, co určuje obor vzdělání, do kterého by měl být program nebo kvalifikace zaříděn.
- Obsahem jsou věcné, praktické a teoretické znalosti, předávané v průběhu programu a uznávané související kvalifikací. Tyto znalosti se týkají konkrétních typů problémů nebo se vztahují ke specifickým účelům, které mohou být teoretické (např. filozofie), praktické (např. strojírenství) nebo jak teoretické, tak i praktické (např. architektura).
- Z praktických důvodů je hlavní předmět programu nebo kvalifikace určen podrobně vymezeným oborem, kterému je věnována většina (tedy více než 50 %) nebo zjevně převažující část zamýšleného času studia nebo studijních kreditů. Pokud jsou k dispozici informace o studijních kreditech, měly by být použity. Pokud nejsou kredity k dispozici, měl by být zkonstruován přibližný odhad zamýšleného času studia.

Národní soustava povolání

- <https://www.nsp.cz/>
- **Národní soustava povolání (NSP)** je veřejně dostupný a soustavně aktualizovaný registr povolání vyskytujících se na českém trhu práce.
- <https://www.mpsv.cz/web/cz/narodni-soustava-povolani>

Národní konsorcium

- shromažďuje, třídí, analyzuje a poskytuje informace a podklady **z oblasti odborného vzdělávání** v kontextu celoživotního učení
- zapojeno 20 institucí
- [Výroční zpráva 2020](#)

Nostrifikace vzdělání základního a středního vzdělání

Nostrifikace - uznání dosaženého stupně zahraničního vzdělání českými úřady

- rozhoduje školský odbor krajského úřadu v místě bydliště (odlišnosti od českého programu – zamítnutí, nařízení složení nostrifikační zkoušky)
- běžně nutné dodat originál nebo notářsky ověřenou kopii vysvědčení/diplomu a jeho soudní překlad
- pokud doklady o dosaženém vzdělání nejsou a byla na území České republiky udělena mezinárodní ochrana (azyl nebo doplňková ochrana), může vysvědčení/diplom nahradit čestné prohlášením

Nostrifikace vysokoškolského vzdělání

- rozhodují ve většině případů veřejné vysoké školy
- některé z vysokých škol požadují též soudní překlad diplomu do českého jazyka a legalizaci diplomu, tj. ověření pravosti podpisů a razítek
- konkrétní informace podá rektorát vysoké školy.

Vzdělávání dospělých

- zahrnuje všeobecné, odborné, zájmové a jiné vzdělávání
- není totožný s pojmem celoživotní učení, přestože právě vzdělávání dospělých je podstatnou částí celoživotního vzdělávání
- Andragogika:
  - 1. základní disciplíny: obecná andragogika, komparativní andragogika, dějiny andragogiky, androdidaktika
  - 2. aplikované disciplíny: personální andragogika, sociální andragogika, speciální andragogika, kulturní andragogika, gerontagogika.

Vzdělávání dospělých

- formálního vzdělávání se starší a střední věkové skupiny nad 45 let v ČR účastní velmi málo
- osoby s nízkou kvalifikací se dalšího formálního vzdělávání téměř vůbec neúčastní
- snaha – podpora tvorby specifických mechanismů pro návrat do vzdělávacího procesu; zejména v mladším dospělém věku považována za nutnost; Strategie 20301+
- neformálního vzdělávání - kurzy na pracovišti nebo mimo něj; zájem

Vzdělávání seniorů

Univerzity třetího věku

- téměř všechny veřejné vysoké školy - oblast vzdělávání seniorů
- velký zájem ze strany seniorů (obecně jde o osoby starší 55 let)
- finanční podpora státu
- stárnutí populace bude mít postupně za následek zapojení starších osob do pracovního procesu, pozdější odchod do důchodu
- efektivní uplatnění na trhu práce bude také vyžadovat rozšíření a diverzifikaci nabídky

Další info

- <http://www.nuv.cz/t/dv>
- [Maturujte na dálku z pohodlí domova ?](#)

Brno – pomoc pro cizince, výuka ČJ

- Meta - www.meta-ops.cz (pražská)
- Organizace pro pomoc uprchlíkům, o. s. (Brno)
<http://www.opu.cz>
- Sdružení občanů zabývajících se emigranty (SOZE) (Brno) <http://www.soze.cz>
- Diecézní charita Brno
<http://celsuz.cz/sluzby-pro-cizince>
- Jihomoravské centrum na podporu integrace cizinců

?

- co ovlivňuje postoje dospělých ke vzdělávání v dospělém věku?
- připravuje české školství své žáky na to, že se budou celý život vzdělávat? Pokud ano – jak, pokud ne – jak by školství mělo připravovat?